

na vse strani neba, ne pa z »ustoličevanjem« na kak prestol; saj za ta običaj najbrže ne ve. In tudi ne razlikuje **krone** kot simbola **kraljevske** srednjeveške oblasti (pridobljenega od avtoritet središča srednjeveške Evrope!) od simbolov **domače** slovanske **knežje** oblasti.

Pa kaj hočemo — ni mogoče zahtevati znanja nehrvaške zgodovine od človeka, »što jedina od hrvatskih historičara ima svojo vlastitu koncepciju hrvatske povijesti od Avara do urote zrnkofrankapanske!« Kako temeljita je ta »vlastita koncepcija« pa kaže že dejstvo, da je treba po avtoričinem mnenju presojati **vsak fevdalizem le po položaju »Krčkih knezova ... na Krku a i na hrvatskom kopnu«**, kot da ne bi primerjalna analiza postanka fevdalizma pri Južnih Slovanih že pokazala **štiri v bistvenih potezah različne tipe fevdalne družbe** z različnimi oblikami gospodarske organizacije in različno terminologijo. V starih časih — pred četrto stoletje — je to analizo še vneto branila! Pa čemu še naprej? Saj je dovolj primerjati avtoričina izmišljanja o »fantomskem slovenskem narodu«, »monolitu« ki da je prišel že iz pradomovine in v katerem da ni bilo nobenih različnih sestavin (kje da celo Hrvatov?), kar da vse jaz trdim, s tistim kar je v resnici napisano v mojih delih o načinu naselitve Slovanov v Alpe iz različnih smeri in posebej v primerjalni analizi o **oblikovanju etničnih jeder** pri južnih Slovanih v srednjem veku. Vse to je staro že desetletja, in včasih je avtorica vse to tudi navajala. Danes ji je odveč — resnica je tako ali tako le to, kar si izmisli, trdi in zapiše. Pustimo ji njeno **osebno »resnico«**!

Zal mi je spremembe poti nekdanjega bistriga uma — obrnjenega nekdanj vedno najprej in odločno ter hrabro v vire in njihov kritični pretres — najprej že ob obravnavanju kmečkega upora 1572/73 k skrbnemu izmikanju tistim zgodovinskim virom (o tem sva že 1981 pisala J. Šidak v knjigi »Kroz pet stoljeća hrvatske povijesti« in jaz v Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev, Zgodovina agrarnih panog II), ki onemogočajo avtoričino vnaprej izbrano **tahovskobranilsko** koncepcijo, in danes do stanja, ki ga **kaže njen »Prilog«**.

Za sklep moram vendar sporočiti vsem, ki se sprašujejo — kot so me različni bralci Zgodovinskega časopisa spraševali osebno — kako je bilo z mojim vedenjem za objavo tega rokopisa, ker sem pač naveden kot član uredništva tega časopisa: »Prilog« je bil objavljen po drugačnem postopku in na drugačen način, kot je bilo to mogoče in v navadi ob delu uredništva v nekdanjem času. Besedila, ki so napadala kakega člana uredništva, je dobil v branje vselej prav ta član in poleg njega še vsaj dva druga člana uredništva; na tej podlagi in ob soglasju prizadetega člana je o objavi sklepalo uredništvo na svoji seji; kadar je bodisi oblika, bodisi vsebina takega besedila zahtevala omejitve uredništva v enem ali drugem pogledu, je uredništvo na svoji seji sprejelo tudi besedilo te omejitve, kar je bilo včasih tudi naravnost razvidno iz njene formulacije. Vsega tega tokrat ni bilo, čeprav »Prilog« po taki širši pripombi naravnost vpije, ne le zaradi mrgolenja grobih stvarnih napak (naštel sem jih le nekaj za vzorec), marveč tudi zaradi napada na slovensko historiografijo v celoti, izraženega v pozivu slovenskim medievistom, da **»ne truju dalje svoj narod ... s otrovnom Linhartovom koncepcijom«**. Vsebinsko se namreč to nanaša na vse slovenske medieviste od Franca Kosa naprej, pa še na koga izmed drugih slovenskih zgodovinarjev, ki so pisali o Linhartu kot zgodovinarju, npr. na Frana Zwitterja. Ako bi bila objavljena splošna pripomba te vrste in takega postanka, bi bilo seveda vse to-le moje pisanje nepotrebno. Toda uredništvo pač ne dela več na tak način, kot je delalo včasih.

Bogo Grafenauer

ODGOVOR NADI KLAJČ

Ko sem bil apostrofirani v Zgodovinskem časopisu 41/3 (1987) objavljenem pripjevku N. Klaič, v katerem razpravlja o sedanjem stanju v slovenski medievistiki, se sprva nisem nameraval oglašiti, ker se mi je stvar zdela odiozna. O nujnosti odgovora so me prepričali odmevi prispevka N. Klaič pri nestrokovnjakih in pa tudi Grafenauerjevo odprto pismo uredniku Zgodovinskega časopisa. Odgovor pa bo vendar ostal težini avtoričinih pripomb primerno kratek.

Najprej naj povem, da bi bil na oznako sotvorca »trpečega Slovanca«, ki mi jo daje N. Klaič, kljub njeni peyorativni vsebini, ponosen, če bi bila seveda utemeljena. Za moje sorazmerno kratko znanstveno delovanje in njemu primernim sorazmernim deležem novih dognanj k zakladnici slovenskega zgodovinskega pisarstva, tako sodim, je taka, tudi tako mišljena oznaka, povsem zgrešena.

Težišče mojega proučevanja slovenske zgodovine ni bilo na razvoju agrara oziroma kmeta (N. Klaič bi morda rekla na »ubogemu slovenskemu ljudstvu«), ki pa je

vendar bil še nekaj stoletij po končanem srednjem veku velika večina prebivalstva na slovenskem etničnem ozemlju. Svoje napore sem zavestno usmerjal v proučevanje neagrarne dejavnosti zlasti v času zgodnjega kapitalizma (trgovina, pomorstvo, promet), ker sem sodil, da je bila ta problematika premalo in slabo raziskana v slovenskem zgodovinoписju. Vse to pa sem povezoval, po nujni samih dejavnosti, s širšim prostorom (Italija, druge jugoslovanske dežele) in problematiko (migracijski tokovi v Italijo). Vse torej kaže, da N. Klaić ne pozna moje bibliografije in še manj vsebine tam navedenih del. Zato si ne morem predstavljati, kako in po kakšni »metodi« je prišla do omenjene oznake. Če pa se je vendar seznanila z mojim delom, mi je še manj razumljivo, kje so bili motivi za tak nastop. Zanje ve le avtorica sama.

Upam si dalje trditi, da N. Klaić premalo pozna slovensko zgodovino, ne obvlada pa tudi slovenščine v tolikšni meri, kolikor jo je potrebno imeti za razumevanje vsakovrstnih nians v besedilnih zgodovinskih vsebine. Tod je iskati tudi vzrok za »salto mortale«, ki mi ga pripisuje, ko sem na okrogli mizi označeval tisti del slovenskega zgodovinoписja, ki se tiče gospodarskega razvoja. Moj navidezni salto mortale se je spremenil zgolj v njen lapsus. Pozabila pa je ob tem tudi na temeljno pravilo zgodovinske metode, po katerem naj se iz konteksta ne trgajo zgolj posamezni stavki ali celo le njihovi deli, ki gredo v korist pisčevi tezi. V tem primeru njeni tezi, da slovenski zgodovinarji — seveda sem po mnenju N. Klaić med njimi — izključujemo ali vsaj zanemarjamo vključevanje tuje plemiške družbene strukture na Slovenskem v slovensko zgodovino (verjetno od tod tudi njena oznaka tvorci »trpečeg Slovenca«). V obsesiji za politično zgodovino N. Klaić po eni strani prenaša v slovenske razmere vzorce iz hrvaške politične zgodovine, po drugi strani pa povsem pozablja ali zopet ne pozna rezultatov slovenskega in tujega zgodovinoписja o politični zgodovini in o zgodovini fevdalnega razreda oziroma posameznih fevdalnih rodbin v srednjem veku na slovenskih tleh. Zdi se mi, da sem upravičen trditi, da je ta aspekt slovenske zgodovine že dobro raziskan tako z vidika političnih bojov, ki so pripeljali do dinastičnih teritorijev, zgodovinskih dežel in pokrajinske razbitosti slovenskega ozemlja, kakor tudi glede razvoja posameznih fevdalnih rodbin, širjenja ali razkroja njihove zemljiške posesti, medsebojnih političnih sporov in spopadov, nasprotj do centralne oblasti, njihove politične vloge v slovenskem prostoru itd. Dejstvo, ki ga N. Klaić zopet ne vidi ali je zanj nepomembno v primerjavi s politično zgodovino (v zvezi s plemstvom) pa je, da smo v slovenskem zgodovinoписju res zanemarili pomen in vlogo plemstva v drugih sferah zgodovinskega razvoja, še posebej v neagrarnem gospodarstvu in kulturnem življenju. To stanje prihaja sedaj še toliko bolj do izraza, ker so druge zgodovinske stroke in celo nekatere druge humanistične in družbene vede posegle na to področje raziskav. Prav na to stran pomena in vloge plemiškega razreda kot enega izmed sestavnih delov in akterjev zgodovinskega razvoja v slovenskem prostoru pa sem že pred leti opozoril na okrogli mizi o Celjanih v Celju, kjer je sodelovala tudi N. Klaić.

Ferdo Gestrin

POJASNILO K ODRPTEMU PISMU

Pri obravnavanju polemičnih prispevkov sledim tradiciji prejšnjih uredništev in jih objavljam ne glede na majhno vrednost in/ali neprimerno obliko marsikaterega med njimi, ne sklicujem pa pri tem sej uredništva. Kakor moji predhodniki se zavedam, da je družbi kot v zgodovinski stroki svoboda tiska velika dobrina, vredna težav in neprijetnosti, ki jih prinaša. Od prvega letnika naprej piše na platnicah vsake številke, da so za znanstveno vsebino prispevkov odgovorni avtorji, rubrika »problemi in diskusija« pa z naslovom distanco med mnenji uredništva in piscev še posebej naglašaja. V Grafenauerjevem obdobju je uredništvo enkrat izrazilo nezadovoljstvo z ostrino polemike (17, 225), nezadovoljstva z vsebino pa ni izrecno nikdar omenilo, pokazalo ga je le enkrat v uvrstitvijo dopisa na neugledno mesto (18, 329). Prispevku Nade Klaić nisem dodal nobene splošne pripombe, da se uredništvo tako ali drugače omejuje, pač pa sem pod črto kot urednik konkretno zavrnil očitek o prikrojevanju virov. Prepričan sem, da si znajo bralci ZČ, ko tehtajo različna stališča, objavljena v časopisu, ko primerjajo način polemiziranja, sami ustvariti sliko o tem, kaj in koliko ima kdo prav, in da jim tudi mnenja o vrednosti slovenskih zgodovinarjev od Linharta naprej en polemičen prispevek ne more podreti.

Vasilij Melik